

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Qvæstio II. De tota quidditate spei Theologicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

610 Disp. III. De Spe. Quæst. II. Sect. I.

turum sit, & præsertim propter certitudinem auxilij diuini. Spes enim desiderat finem difficultem, audacia aggreditur media difficultia, magnanimitas vincit impedimenta, confidentia certum habet iudicium de auxilio Dei non defuturo ad talem finem, & est actus appetitus circa tale auxilium, desiderium scilicet auxilij potentissimi, cum certa persuasione iudicij quod illud non deerit.

Solutio
trium dif-
ficula-
tum.

Ad primam satis ostensum est nihil vñquam sperari quod non sit difficile, & quod non apprehendatur futurum saltem sub dubio.

Ad secundam etiam pater quomodo arduitas boni sperati propria, sit difficultas, quæ si tollatur definit esse Spes: speramus verò etiam illa quæ nullo gent alieno auxilio; dixi autem quomodo magnanimitas oriatur ex Spe atque ab ea differat.

Ad tertiam Respondeo rationem ardui, possibilis & futuri, non esse id quo Spes à gaudio differt, sed esse conditions & fundamenta per accidens ex quibus oritur ratio motiuua per quam Spes à gaudio differt.

QVÆSTIO II.

De tota quidditate Spei Theologicae.

EX his quæ dixi vniuersum de natura Spei, non erit difficile dignoscere toram rationem quidditatem Spei Theologicae, de qua tamen ut dicam distinguius, primò videndum est quale sit obiectum eius formale, secundò eius obiectum materiale, tertio qualis sit proprius eius actus, quartò de actibus illi annexis, quintò de habitu Spei, & donis illi coniunctis.

SECTIO I.

De obiecto formali Spei Theologicae.

Triplex
sententia.

Sicut de natura Spei variae sunt Doctorum sententiae, sic etiam de motiuo formali Spei Theologicae varia sunt eorum placita.

Primò enim Vasques 1.2, disp. 15, cap. 5. & sèpè alibi docet motiuum formale huius virtutis esse Deum auxiliatorem, id est Deum quatenus ratione fidelitatis & omnipotentie pro certo dabit auxilium ad consequendam beatitudinem, ita ut materiale obiectum Spei Deus sit quem speramus, obiectum autem formale sit Deus in quo speramus, sicut enim formale obiectum Fidei est prima veritas prout reuelans, sic obiectum formale Spei sit omnipotentia & fidelitas Dei auxiliantis ad consequendam beatitudinem.

Secundò, Lorca vult Spei obiectum esse Deum ut possidendum, & ut auxiliatorem.

Tertiò, Suares & alij communius sanctum Thomam & Scotum sequuti, dicunt solum Deum ut est summum bonum possidendum & ultimus finis esse primarium obiectum Spei, quæ sententiam esse alij veriorem constat ex quæst. I.

Prima du-
bitatio.

Ratio tamen dubitandi est primò, quia sanctus Thomas sèpissimè asserit obiectum materiale Spei esse Deum, quem speramus, formale autem esse Deum à quo speratur auxilium, sicut Fides duo habet obiecta, rem quam credit, & primam veritatem propter quam credit, ita enim expressè habetur quæst. 4. de virtutibus art. 3. & 4. & hic quæst. 18. art. 2. Confirmatur quia datur virtus aliqua Theologica quæ sperat ab omnipotenti, & fideli Deo auxilium quod promisit, sicut datur virtus Theologica, quæ credit

Deo veraci mysterium quod reuelat? Cur enim non æquè possum sperare propter Dei omnipotentiam sicut credere possum propter primam veritatem, sed illa virtus, quæ sperat ab omnipotente Deo auxilium non est alia quam Spes, alioqui sunt quatuor Virtutes Theologicae, ergo Spes habet pro formalis Deum ut auxiliatorem, omnipotentem, & veracem.

Secundò, illud est formale obiectum Spei per quod Spes Theologica distinguitur ab alia Spe quæ non est diuina, sed per diversitatem eius à quo speratur. Spes diuina differt à Spe humana vel Angelica, si enim eandem beatitudinem sperarem per auxilium humanum vel Angelicum, iam non esset Spes diuina.

Tertiò, multa bona creata possunt sperari Spe Theologica, quæ non sperantur propter summum bonum possidendum, ergo illud non est obiectum formale Spei, sed Deus auxiliator, à quo solo bona omnia sperantur.

Dico primò, formale ac primarium obiectum ad quantum Spei Theologicae esse Deum, quatenus est summum bonum sperantis, & ultima eius beatitudo. Ita omnino sequitur ex tota quæst. I.

Primò enim si Spes est actus amoris concupiscentiae, ut probau, formale obiectum Spei, est ipsum bonum sperantis non autem auxilium illius à quo bonum speratur. Deinde illud solum est obiectum formale actus prosequutius, per quod solum mouetur voluntas ad appetendum bonum, sed voluntas non mouetur ad appetendam beatitudinem nisi per convenientiam boni, auxilium autem & veritas Dei non mouent ad appetendam beatitudinem, sed hæc est conditio sine qua non appetitur beatitudo ut futura & possibilis, ergo sola convenientia boni est motiuum formale, non autem auxilium Dei fidelis & omnipotentis.

Probatur minor, quia beatitudo præcisè qua bona est, habet rationem finis, auxilium autem Dei non est nisi medium, sed ratio amandi finem non est bonitas mediorum, ergo ratio appetendi beatitudinem non est auxilium Dei: Quis enim dicat nos amare beatitudinem propter auxilium Dei, & non magis auxilium Dei propter beatitudinem. Cetera ex dictis quæstione praecedenti petenda sunt.

Dico secundò, Deum ut est auxiliator fidelis & omnipotens esse obiectum proximum actus Spei Theologicae secundarij & minus principalis qui versatur circa media, atque adeò esse necesse ut actus Spei primarius connoret Deum auxiliatorem ut conditionem requiratur ad materiale obiectum Spei, ita etiam sequitur ex nuper probatis.

Ratio enim est, quia in Spe Theologica duo actus necessarij debent distinguiri, alter primarius & principalis est desiderium efficax beatitudinis arduæ, possibilis & futuræ ex auxilio Dei in quo speratur, vbi patet auxilium Dei se tenere solum ex parte obiecti materialis: alter est minus principalis & secundarius qui propriè appellatur fiducia, & est ille quo appetuntur auxilia cum iudicio quoddam intellectus firmissimo, quod Deus fidelis in promissis & omnipotens non est illa negaturus, hoc enim iudicium designat propriè fiduciam in Deum à quo speratur auxilium.

Ad primam Respondeo S. Thomam explicare se quæst. 17. art. 2. & 7. & quæst. 18. art. 2. vbi aperte dicit quod beatitudo ut sic est formale obiectum Spei: quando ergo viderur dicere quod auxilium Dei sit formale obiectum Spei, significat tantum quod Deus ut auxiliator est aliquid inclusum in obiecto Spei ut conditio, & ut causa efficiens boni quod speratur. Unde non eodem modo se habeat Deus omnipotens & fidelis

Secunda

Tertia.

Secunda
conclusio.

Probatio,

Solutio
prima du-
bitationis.

De Obiecto Materiali Spei.

611

Fidelis in promissis ad obiectum Spei, quo se habet prima veritas ad obiectum Fidei, nam ita est verum motuum, cum tamen in obiecto Spei auxilium non sit nisi connotatum & conditio.

Solutio Confirma-
tionis.

Ad Confirmationem ergo concedo dari virtutem Theologicam quæ sperat auxilium à Deo ut Fideli & omnipotente, sed nego dari virtutem Theologicam, in qua speretur auxilium à Deo ita ut omnipotencia & Fidelitas eodem modo se habeant quo se habet veritas prima in actu Fidei, quia deberet illa virtus, esse virtus voluntatis & amoris concupiscentiae: In isto autem amore ratio amandi victimæ & formalis debet esse bonum ipsius amantis, unde auxilium Dei & omnipotentia non possunt esse nisi media, & causa effectuæ boni amatæ.

Solutio secunda dubit.

Ad secundam Respondeo Spei diuinam variari posse per differentiam illius a quo speratur auxilium, quia illa est conditio requisita ad obiectum quæ sublatæ illud quoque tollitur: Vnde implicant tolli fiduciam quin Spes etiam tota auferatur.

Solutio tercia.

Ad tertiam Respondeo nos sperare non posse Spe Theologica vnum bonum creatum nisi speretur in eo actu implicitè ipsa beatitudine: si enim doctrinam, & alia dona non spares ut media beatitudinis, non speras Spe Theologica.

SECTIO II.

De Obiecto materiali Spei Theologicae.

Materiale obiectum Spei aliud est primarium quod propter se ipsum desideratur, & reliqua propter ipsum, illud vulgo dicitur esse beatitudinem obiectuam formalem: aliud est secundarium, quod Spes desiderat propter aliud, huiusmodi sunt iustificatio, auxilia, & alia huiusmodi, quæ media sunt beatitudinis.

Prima dubitatio.

Ratio ergo dubitandi primò est, quia sola beatitudine formalis seu visio Dei, non autem beatitudo obiectiva esse videtur materiale obiectum Spei primarium & immediatum, quia illud solum amore concupiscentiae speramus quod est bonum nostrum, Deus autem formaliter & immediatè non est bonum nostrum, sed possessio Dei, nam quod supposito à nobis differt, non potest nobis esse bonum nisi medio aliquo effectu quo fiat nobis bonum, & applicetur nobis.

Secunda.

Secundò, Deus non est aliquid difficile, futurum, & possibile, sed eius tantum possessio & assequitio, sed illud solum est obiectum Spei quod est difficile futurum & possibile: ergo sola Dei possessio & assequitio est obiectum Spei. Adde quod Deus eodem modo est obiectum Spei quo est obiectum delectationis, quæ habetur in patria, sed Deus per solum amorem charitatis est obiectum gaudij beatorum, ergo Deus non est obiectum Spei. Denique id de quo desperamus non est Deus, sed visio Dei, ergo id quod speramus non est Deus sed visio Dei, nam contraria circa idem versantur.

Tertia.

Tertiò, præseruit videtur quod visio Dei non est immediatum obiectum Spei, sed solus Deus, si enim Spes immediatè versetur circa rem creatam non erit virtus Theologica, sicut religio quia immediatè versatur circa honestatem creatam, non est virtus Theologica. Deinde cognitio non est nisi conditio ad amorem boni, non est autem obiectum formale amoris, sed visio Dei est cognitio, ergo non est obiectum formale sed conditio ad amorem. Denique quod caput est, eodem modo se habet possessio Dei ad virtutem Spei, quo se habet reuelatio ad virtutem Fidei, reuelatio non est obiectum Fidei, sed solum applicatio primæ veritatis cum re reuelata;

Tom. I.

ergo possessio Dei non erit nisi applicatio Dei summè boni cum ipsa voluntate, non autem obiectum immediatum.

Quarò gloria corporis, Resurrectio, & alia huiusmodi expeti possunt propter ipsa & sine ordine ad beatitudinem, inò cum fiducia spē maxima speramus à Deo sanitatem, miracula, & alia quæ non sunt promissa.

Dico primò, Spei Theologicae obiectum materiale, primarium, & adæquatum, esse beatitudinem tūm formalem tūm obiectuam.

Prima pars viuerum afferens beatitudinem esse obiectum Spei primarium & adæquatum, evidens est obiectum Spei. Prior Conclusio.

Beatus est obiectum Spei. Ex Scripturis ad Titum cap. 2. *Expectantes beatam Specem, & aduentum gloriae magni Dei.* Hebreorum 6. qui configimus ad tenendam propositam Specem, quam sicut anchoram habemus animæ tutam & firmam, & incendem usque ad interiora velaminis, ubi præcursor introiuit Iesus. Vbi Apostolus per interiora velaminis, significat verum Sanctum Sanctorum, quod erat post secundum velum, nempe celum ipsum beatorum ad quod sublato velo intuetur Fides, & Spes ingreditur. Deinde à priori ratio est, quia illud quod appetitur propter se ipsum est obiectum primarium & adæquatum Spei, alia enim non sunt obiecta nisi secundaria; beatitudo est id quod terminat omnia desideria, & propter quam omnia experuntur, ergo &c.

Secunda pars afferens beatitudinem formalem seu visionem ipsam Dei esse formale obiectum Spei saltem inadæquatum, negatur à Caietano & Lessio qui volunt solum Deum sperari: probatur, quia per amorem concupiscentiae non amatur Deus ut est in se bonus, sed ut est bonus ipsi amanti, sed Deus non est speranti bonus, nisi simul sumptus cum visione ac possessione: res enim supposito à nobis distincta non potest esse nobis bona nisi media coniunctione, quæ coniunctio est assequitio & possessio ipsa boni. Quoties enim aliquid desideramus non solum desideramus eius existentiam, sed eius assequitionem ita ut ne desideretur possessio sine re, nec res sine possessione, nam esuriens non petit cibum à se separatum, sed vult ipsius cibi mandationem. Vnde probatum est alias quod res possidenda & eius possessio, seu finis (qui) & finis (quo) non sunt duo fines adæquati sed unicus tantum, quorum neuter causat sine altero. Ratio ergo à priori est, quia illud torum speratur per amorem concupiscentiae, quod est propriæ finis sed beatitudo formalis est vere finis, ergo illa etiam vere speratur, & amatur amore concupiscentiae.

Tertia pars quod obiectuam etiam beatitudo sive ipse Deus sit immediatum obiectum Spei negatur à Durando contra communem Doctorum sententiam. Ratio est, quia Spes esse non potest Virtus Theologica, nisi versetur immediatè circa ipsum Deum: *Premium ergo virtutis erit ipse qui dedit virtutem,* inquit Augustinus lib. 22. Cuius. cap. ultimo.

Dico secundo, Spei Theologicae obiecta secundaria esse omnia media per quæ beatitudo acquiri a compleri potest.

Ratio est, quia intentio efficax finis, qualis est Spes Theologica est voluntas secundaria omnium quæ sunt ad finem; huiusmodi sunt virtutes, auxilia gratiae, actus meritorij, quæ propriè sperantur quando desiderantur in ordine ad beatitudinem. Resurrectio & gloria corporis sperantur, quatenus sunt complementa beatitudinis & media quibus totum suppositum Deo fruatur.

Ad primam & secundam Respondeo ijs argumentis probari tantum quod solus Deus non sit totale obiectum Spei, non probari autem quod Deus ut possidens sit tale obiectum, sicut est unus finis. Non enim

HHH 2 est

Quarta.

Prior Conclusio.

Visio Dei est obiectum immediatum.

Ipse Deus est obiectum immediatum.

Obiecta secundaria Spei Theologicae.

612 Disp. III. De Spe. Quæst. II. Sect. III.

est bonum nostrum ut solitariè sumptus, sed ut possidendum, ita ut nec possessio Dei sit nobis bona immediatè nec solus Deus, sed Deus ut possidendum. Nam etiam ut sic est aliquid difficile, ac futurum, ut sic est obiectum gaudij beatorum, & obiectum de quo damnati desperant.

Solutio
tertia.

Ad tertiam Respondeo sàpè dictum esse quod virtus Theologica versari non potest circa rem creatam, tanquam circa obiectum adæquatum, sed versari potest circa illam inadæquatè; Spes enim immediate circum possessionem Dei ut finem (qui) & immediate circum possessionem Dei ut finem (quo) nam vterque ille finis causat simul & indivisibiliter, neque alter causat vñquam sine altero, neque vñus sine altero est obiectum amoris aut Spei.

Cognitio
non est
sempre
conditio.

Fateor cognitionem aliquando esse conditionem tantum ad amorem boni, non autem obiectum quod amat, quando scilicet cognitione non est possessio ipsa boni quod amat. Sed aliquando cognitionem esse possessionem ipsam & consequentem boni quod appetitur, ut cum cupis videre rem pulchram, audire musicum concentum: tunc autem patet quod cognitione non est conditio sed obiectum ipsum quod amat. Huiusmodi esse Dei visionem, sàpè demonstratum est, eo quod per eam formaliter Deus possideatur.

Disparitas
Fidei &
Spei.

Denique disparitas allata est aliàs inter reuelationem primæ veritatis respectu Fidei & possessionem Dei respectu Spei, primo quia prima veritas est de se sufficiens ad pariendum assensum certum, modò applicetur obiecto credendo, idè non eget reuelatione nisi tanquam applicatione ac vniione. At verò Deus ut est in se non est sufficiens ad amorem concupiscentiae nisi sub ratione possidendi, quia sub ea sola ratione bonum est amantis, amore concupiscentiae, neque dici potest solum applicatio, quia id quod habet veram rationem finis non est solum applicatio, sed motiuum voluntatis, beatitudo autem formalis est verus finis cum per se sit bonum ipsius amantis, reuelatio autem autem non est id quod mouet, neque id quod compleat primam veritatem ad mouendum, sed tantum applicat illud quod mouet.

Altera etiam disparitas est, quia visio est verè finis (quo) sed finis (quo) facit vnum finem adæquatum & immediatum cum fine, (qui) ergo visio & Deus sunt vñus finis & est impossibile ut voluntas immediatè versetur circa Deum, quin versetur etiam immediatè circa eius visionem, cum ambo sint vñus finis. Reuelatio autem & prima veritas non possunt coalefcere in vnam rationem formalem immediatam & indivisibilem, cum non sint vñus finis. Imò deberent se mutuò causare in eodem genere causæ, quod probauit aliàs: patet ergo quomodo possessio Dei pertineat ad obiectum Spei, reuelatio autem non sit obiectum etiam inadæquatum Fidei.

Solutio
tertia.

Ad tertiam dictum est quod resurrectio & gloria corporum si experuntur propter se ipsas non expectuntur per virtutem Spei: fiduciam verò illam quâ multi certò & firmiter sperant à Deo sanitatem, miracula, & alia huiusmodi dona, multi cum Vasque 12. disp. 53 cap. vlt. negant esse actum Spei Theologica cuius munus sit ex solùm sperare quâ promissa sunt à Deo. Alij cum Suare disp. 1. sect. 7. num. 5. putant illam fiduciam esse posse actum Spei Theologica, præfertim si habeatur saltē interius à Deo inspirante aliqua signa & coniecuturas specialis benevolentiae: verius tamen est illum non esse immediatum actum Spei Theologica, sed tantum piam fiduciam ortam ex certa existimatione de Dei misericordia, qui non sit actus Spei nisi mediatus, & quasi effectus actus Fidei: poterit tamen esse actus Spei Theologica

immediatus, si fundetur in promissionibus à Deo factis homini oranti, vel disponenti se ipsum per opera bona, vel per instinctum interiorum quem euidentem illi sàpè sentiunt, quibus maiora Deus auxilia preparat.

S E C T I O III.

De actu proprio Spei Theologicae.

Certum est primò, ex hac tenus disputatis actum proprium Spei Theologicae propt̄ distinguitur ab aliis actibus amoris concupiscentiae, consistere in eo quod appetatur efficaciter beatitudo tanquam summum bonum nostrum arduum, possibile, futurum, cum auxiliis quæ certò promisit Deus; & quo appetuntur etiam media quæ iudicantur efficacia esse ad finis illius consequitionem.

Certum est secundò, actum illam Spei esse reuerrà honestum, & meritorium. Ita docent Orthodoxi omnes Theologi contra nouos reformatos qui folios eos actus prædicant esse honestos & gratios Deo, quos elicit purus Dei amor sine vlo respectu ad utilitatem operantis, atque ita Spem Theologicam tantopere commendatam in omnibus scripturis, ipsi puriori spiritu pleni abradunta numero virtutum, quos sane insignis dementiæ coniunctum innumeris scripturarum testimonia vbi, proposita mercede initiamur ad operandum, hoc enim prædicat Christus in beatitudinibus quas proponit, hoc in omnibus priuatis & publicis concionibus inculcat, p̄niteniam agite quoniam appropinquat regnum calorum. Hoc Apostolus in omnibus epistolis commendat, exp̄lantes beatam Spem, &c. Qui parvè seminat parvè metet, & qui seminat in benedictionibus, &c. I. ad Corinthios 15. abundantes in opere Domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in Domino. Concilium deinde Tridentinum damnat erroris stultissimam hanc doctrinam I. cap. 11. & can. 31. vbi dicit eos orthodoxa religioni aduersari qui dicunt peccare iustos dum intuitu aterne mercedis benè operantur, cum scriptum sit inclinavi cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem. Et sanè vt alia omittam ratio manifesta probat Catholicum dogma quod proposui, quia beatitudo est finis noster, & opera nostra ex natura sua media sunt ad illum finem obtinendum aptissima, est autem absurdissimum dicere quod peccatum est intendere finem per opera quæ ad illum diriguntur, ergo est honestum operari propter mercedem, etiam si longè perfectius sit opus cuius motuum est pura charitas, sed illa Spem non excludit: manent enim tria hac Fides, Spes, charitas, maior autem horum Spes. His positis

Triplex superest proprietas actus Spei breuiter exponenda, prima est quod sit certus, secunda quod necessarius, tercua quod supernaturalis secundum substantiam.

§. I.

An & quomodo actus Spei habeat certitudinem.

Certitudo propriè dicta sicut notat optimè S. Thomas quæst. 18. art. 4. reperitur propriè loquendo in solo actu intellectus, qui tunc certus dicitur & firmus quando immobiliter, & sine vlla dubitatione adhæret obiecto infallibili, quod nimis habere se non potest aliter, quam cognoscitur: vnde dixi duo requiri ad hanc certitudinem: primò vt habeat obiectum infallibiliter verum, secundò vt intellectus sine vlla formidine illi adhæret affirmando illud

Certitudo
in actu vo-
luntatis.

De Actu proprio Spei.

613

illud esse verum. Hoc ergo posito difficultas est quomodo talis aliqua certitudo possit reperiri proportionaliter in actu voluntatis, praesertim in Spei, cuius obiectum non est futurum nisi sub aliquo dubio.

Prima dubitatio.

Ratio ergo dubitandi est primò, quia Spes non habet certitudinem si sèpè ille qui elicit actum Spei, postea damnetur, sed contingit sèpissimè ut damnetur is, qui elicit actus Spei, ergo Spes non habet certitudinem, nam ut actus tūm intellectus tūm voluntatis, sit certus necesse est ut obiectum eius sit infallibile.

Secunda.

Secundò, certitudo Spei non potest peti nisi à iudicio intellectus, quod illi prælucet, sed illud non est vlo modo certum, dubito enim an sim saluandus, ergo Spes non est certa.

Tertia.

Tertiò, non potest dici Spem esse certam ex eo quod persequatur immobiliter suum finem, nam quælibet etiam virtus per actus suos efficaces immobiliter attingit proprium obiectum, & illi adhæret, attingitque per media efficacia.

Conclusio.

Dico primò, actum Spei Theologicæ habere veram, & propriam certitudinem, quæ partim est in ipso actu voluntatis, & est simpliciter absoluta, partim est in iudicio intellectus, & est conditionata nec omnino excludit timorem sed tantum anxiatem. Ita unanimiter docent omnes Catholicci contra sectarios qui fingunt nos tam esse debere certos de futura beatitudine, quā Christus certus fuit de sua: Catholicci autem mediane tenent viam, ut neque Spei suam auferant certitudinem, neque timori sancto locum omnem admant.

Prima probatio ex script.

Primò enim Spei certitudinem sèpè proponit scriptura Rom. 5. patientia probationem operatur, probatio verò Spem, Spes autem non confundit: & Hebr. 6. eximiè Apost. certitudinem handescribens adducit fidelitatem & iuramentum Dei, ut per duas res immobiles quibus impossibile est mentiri Deum, firmissimum solatum habeamus, qui configimus ad propositam Spem, quam velut anchoram habemus anima tutam ac firmam.

Ratio à priori.

Vnde dicitur ratio à priori, quia tunc actus voluntatis dicitur certus in quo reperitur primò, ex parte obiecti omnimoda infallibilitas sub aliquo conditio- ne, quæ pender ab eo solum qui sperat, deinde immo- bilis, & efficax adhæsio appetitus ad finem ultimum: denique iudicium intellectus firmum, & conditio- natum duntaxat ex parte nostri, quod tale obiectum obtinebitur. Illa tria reperiuntur in actu Spei, in quo primum est infallibilitas salutis futuræ, quæ niti- tur Dei omnipotenti, & fidelitate: Deus enim omnipotens & fidelis est principium à quo speratur salus & auxilia: conditio autem quæ tantum se re- tenet ex parte nostri non tollit certitudinem sperantis bonum arduum & futurum, quod desideratur effica- ter, tunc enim propositio conditionata transit in ab- solutam, quando purificatur conditio, sed per actum Spei purificatur conditio quæ reperitur in obiecto Spei, hæc enim est, huiusmodi, saluabor si velim effi- caciefer saluari, cum autem spero dico me velle saluari efficaciter, ego purificatur conditio.

Altera ra-
tio.

Deinde tunc dicitur certa esse Spes & vera fiducia quando adiunctum ei est iudicium intellectus quod sine vla dubitatione beatitudinem obtinebimus, hu- iusmodi iudicium reperitur in actu Spei non quidem omnino absolutum, sed cum hac conditione si per me non steterit. Spes ergo certitudinem habet non omnino absolutam, sed conditionatam, quæ timor non omnino excludit, sed anxietas & inquietudo animi fieri enim potest vt non saluemur, sed habere tamen debemus fiduciam, quod cum auxilio Dei eriam de facto saluabimur, quia in se sperantes Deus non deserit, & de se ipsis diffidentes.

Ad primam igitur & secundam fatorum iis argumen- tis probari, quod Spes non ita est certa ut excludat omnem prorsus conditionem, se tenentem ex parte ipsius sperantis, verum enim est quod sèpè damnatur ille qui elicit actu Spei, quod satis est ut excludat certitudinem prorsus absolutam, sed non est satis ut excludat certitudinem conditionatam ex parte ipsius sperantis, quæ conditio non officit certitudini, vt di- xi, tunc cum sperans habet voluntatem ut ponatur talis conditio iudicium intellectus quod prælucet Spei non est ita certum ut excludat conditionem eam quam dixi, sed quia firmiter voluntas statuit ponere hanc conditionem, hinc sit ut iudicium intellectus, & voluntatis propositum habeant sufficientem certi- tudinem, ad excludendam inquietudinem.

Solutio
prima &
secunda
dubitatio-
nis.

Ad tertiam Resp. verum esse quod Spes non idem tantum est certa quia firmum illud habet propositum persequendi finem per optimam mediæ, sed quia simul habet iudicium quod stante tali proposito habebit infallibiliter salutem, quæ deesse illi non potest hoc proposito manente, quod proponit seruare. Hoc au- tem iudicium non reperitur in actu aliarum virtutum, in quo propterea non est specialis ea certitudo, quæ in actu Spei reperitur.

Solutio
tertiae.

S. II.
*An & quomodo actus Spei sit necessarius,
& supernaturalis.*

Vix aliquid habet speciale necessitas & superna- turalitas actus Spei, quod ferè non idem habeat actus Fidei de quo dixi, vnde breuiter expediti po- test duplex illa proprietas actus Spei.

Ratio tamen dubitandi sit primò, quia si actus Spei est necessarius, necessitate mediæ, & necessitate pre- cepti, debet homo aliquoties in vita obligari ad eli- ciendum actu Spei, non est autem ullum tempus in quo vigeat, hæc obligatio. Imò si Spes est necessaria necessitate mediæ, sequitur quod sine actu Spei nemo potest iustificari, hoc autem fallum est, quia qui elicit actu charitatis etiam si nullus præcesserit actu Spei, verè iustificatur.

Prima du-
bitatio.

Secundò, vt actus Spei sit supernaturalis secun- dum substantiam necesse est vt nullo actu pure natu- rali possit attingi obiectum illud materiale vel forma- le quod attingit actu Spei, quomodo enim est su- pernaturalis, si nihil attingit supra id quod attingitur actu naturali. Sed totum obiectum materiale & for- male quod attingit actu Spei, attingitur actu naturali vt sèpè dictum est, possum enim naturaliter audi- illa omnia ex alio, & appetere, ergo actus Spei est pu- rè naturalis.

Secunda
dubitatio.

Dico secundò, actu Spei Theologicæ necessarium esse necessitate tūm mediæ, tūm præcepti diuini, non solum affirmatiue obligantis pro aliquo tempore, sed etiam negatiue obligantis ad nunquam elicendos actus Spei contrarios.

Secun la-
conclusio
de necessi-
tate actus
Spei.

Prima pars de necessitate mediæ ab omnibus colligi- tur ex Apostolo qui Fidei & Charitati, semper adiun- git Spem, quod hec tres virtutes equalis ad salutem sint necessitatis, verbi gratia Thessalonic. 5. filios lucis iu- ber armari scuto Fidei, galca salutis, lorica iustitiae, seu charitatis, redditque rationem; *Quoniam posuit nos Deus in acquisitionem salutis*, & dicitur Rom. 5. quod *Spes salvi facti sumus*. Idem ex Tridentino colligi potest *scilicet 6.c.6. & 7.* vbi una ex dispositionibus ad iustificationem Spes esse dicitur. Deinde non appareat ratio cur fides de Deo renumeratore sit necessaria, nisi vt in illum speretur, & sanè ita rationabiliter Deus statuit, quia vix inquam ad perfectum Dei amore ullus per- venit, nisi prius amauerit illum vt bonū suum, ideo vo- luit

Necessitas
mediæ.

luit Deus Spem esse necessariā vt per eam erudiremūr quodammodo, & manu duceremūr ad Charitatem.

Secunda pars, de necessitate præcepti affirmatiū latè tractatur à S anche lib.2. moralis operis cap.33. Azor, Lorca: obligat videlicet Spei primò directè ac per se id est ratione sui, quod colligitur ex Apostolo 1.ad Timoth.6. *Dinitibus huius saeculi præcipe, non sublime sapere, neque sperare in incerto diutinarum sed in Deo viuo.* Deinde quia sine actibus Spei quibus intendamus efficaciter finem Christiane vitam nemo potest, instituere, cum intentio finis sit principium cuius gratia fiunt omnia. Secundò per accidens obligat hoc præceptum ratione alicuius alterius præcepti quod obseruari sine actu Spei non potest. De præcepto negatiuo vetante actus Spei contrarios res est clara cum illi sint intrinsecè mali.

Tertia conclusio. Dico tertiodactum Spei esse omnino supernaturalem secundum substantiam. Ita enim Catholici omnes supponunt tanquam certum ex Fide & latissimè probat Suares lib.2. de gratia cap.12.

Prīmò enim præter Scripturas & Patres quos plurimos citat prædictus author, aperta est definitio Tridentini sess.6. cap.6. & 7. & Canone 3. vbi dicitur quod spem accipimus infusam a Deo simul cum Charitate, & inter dispositiones ad iustificationem numeratur actus Spei. Deinde idem probant supernaturalitas obiecti quod est supernaturalis beatitudo, necessitas gratiæ ad sperandum; & necessitas iudicij Fidei præludentis voluntati eliciendi actum Spei, vnde dicitur ab Apostolo *Fides esse substantia rerum sperandarum.*

Solutio primæ difficultatis. Ad primam Ref. tunc obligati hominem ad eliciendū actum Spei quando primum peruenit ad vsum rationis, vel certè breuissimo aliquo tempore post, & deinde quoties urget gravis aliqua tentatio contra spem. Non videtur autem verum quod aliquoties in vita obligamur elicere actus Spei, nemo enim confessarius pœnitentes ea de re interrogat, verum est quod per actum Charitatis iustificari homo potest sine actu Spei, sicut etiam sine actu Charitatis iustificari potest quilibet in Sacramento, hinc autem sequitur necessariam non esse in re Spem, aut Charitatem, quamvis semper necessariæ sint in voto.

Ad secundam Ref. sapè dictum esse Spem Theologicam habere semper motiuum formale diuersum à motiuo Spei acquisitiæ, quia Spes acquisita nunquam tendet in beatitudine. Et supernaturaliter cognitam propter puram & supernaturalem, & supernaturaliter possibilem ex auxilio gratiæ, sed in illam tendet sub generali ratione commodi, & prout simpliciter est possibilis, præscindendo à modo quo est possibilis; Denique idem habebit obiectum in ratione rei, non idem in ratione obiecti, appetit enim eadem, sed non eodem modo vt ex dictis constat.

SECTIO IV.

De actibus Spei annexis præsertim de timore seruili.

S. Thomas, Quæst. 19.

Actus prosequuntur Spec. Certeum est primò, nullam esse virtutem appetitivam, vt sapè monui, quæ circa suum obiectum, non eliciat omnes illos actus, quos elicere solent voluntas & appetitus circa bonum, & malum. Vnde necessariò fit vt virtus Spei Theologicæ, amet absolute beatitudinem desideret illam simplici desiderio, & desiderio etiam illo efficaci quod intentio dicitur: beatitudine fruatur, & de illa gaudeat. Est autem delectatio illa duplex altera patriæ omnino plena & perfecta, Satiabor cum apparuerit

gloria tua. Altera est via propria & inchoata tantum, sed eximia tamen & suauissima iuxta illud Apostoli Roman.12. *Spe gaudentes & oritur* (inquit S. Thomas quæst. i 8. art. 1. ad 3.) *ex certitudine illa Spei per quam expectamus diuini boni fruitionem.*

Certum est secundò, ad eandem quoque Spei virtutem pertinerē actus omnes auersatiōis odium, fūgam, delorem, timorem amittendæ beatitudinis, & incurrandæ damnationis æternæ, quia pertinet ad eundem habitum prosequi bonum, & auersari malum oppositum, non enim auersamur malum nisi ex amore boni.

Inter eos actus solus timor feruīlis aliqua eget explicatione; videturque contineri potissimum triplici capite, primò quid & quotuplex sit timor Dei, secundò an & quomodo sit honestus.

S. I.

Quid, & quotuplex sit Dei timor.

Prima debitatio. Rappellatur fuga quazdam appetitus circa malum arduum, & imminens, sed Deus nullo modo est malum imminens, ergo nullus esse potest timor versans circa Deum.

Secundò illud quod est purè voluntarium non est arduum, peccatum quod dicitur obiectum timoris fūialis est purè voluntarium, ergo non est arduum, non est obiectum timoris, cuius obiectum est malum arduum.

Seconda. Tertiò, malè timor reverentialis dicitur species timoris cum sit tantum reverentia quadam exhibita Deo propter excellentiam, vbi nullum appetere esse malum quod timeatur.

Dico primò, timorem vniuersim rectè diuidi primò in timorem diuinum, & timorem mundanum: timorem diuinum in filiale, seruile, & reverentiale: timorem filiale in perfectum, & initiale: seruile in bonum & malum.

Timor diuinus. Prima ergo diuīsio timoris ratione personarum quæ timor diuītur non potest esse magis adæquata quā in diuinum & mundanum. Diuinus timor est quo timeatur malum diuinum, vel certè malum quod Deus inferre potest, Deus enim cum non sit nisi bonus, potest esse obiectum Spei, sed non potest esse obiectum timoris in se ipso, timetur enim quatenus potest inferre malum, vel certè timetur id quod est ipsi malum. Vnde fit vt timor Dei non sit minus actus Theologicus quā Spes aut Charitas, cū immediate perficiatur circa Deum cuius possessione priuat peccatum, vel certè circa malum oppositum Deo summè bono, loquor enim de timore qui proprius est actus tūm Spei, tūm Charitatis: timor mundanus est quo timetur peccatum propter malum aliquod temporale ab hominibus inferendum, qui timor non tantum non auertit à peccato saltem interno, sed ad illud sapienter inclinat, quia sapè peccatur ut evitetur malum.

Timor filialis. Secunda diuīsio timoris diuini est etiam adæquata: timor filialis est quo non timetur pœna peccati, sed lialis, peccatum ipsum quia malum est Dei, vera scilicet eius offensa, Dei contemptus vilificatio, iniuria, dissolutoria amicitia cum ipso, Dei contristatio & quantum est de se destructio. Timor seruili est quo timetur peccatum non prout est malum diuinum, sed prout est malum nostrum, & causa æternæ pœnae à Deo inferenda per hunc enim timorem non timetur immediatè malum diuinum vt sic, sed malum diuinum quatenus malum est nostrum: quia timetur peccatum & eius pœna, timetur etiam Deus à quo est pœna. Timor reverentialis

reuerentialis est affectus quidam reuerentiae & subiectio[n]is ad Deum, ortus ex apprehensione infinita illius excellentiae supra nos. Hic timor non propriè versatur circa peccatum ut duo alij, neque pertinet ad Charitatem aut Spem, sed versatur circa honorem & reuerentiam Dei supra nos infinitè digni & magni pertinètque vel ad virtutem religionis, vel est bonum Spiritus sancti quoties speciale illius motuum est impulsus Spiritus sancti.

Timor filialis.

Timor initialis.

Duplex timor seruilis.

Solutio primæ dubitatio[n]is.

Solutio secundæ.

Solutio tertiae.

Tertia diuisio timoris filialis est etiam legitima, nam aliis est perfectus, quem Charitas effici propria perfectorum, quoties scilicet timeretur malum culpæ quia est malum diuinum, sine adiutorio timeretur malum à Deo inferendi. Alius est initialis quem elicit etiam Charitas propria incipientium cum sic timeretur offensa ut malum Dei, ut timeatur etiam quatenus causa est pœna sequitur. Vnde dicit S. Thomas quod hic timor versatur partim circa culpam partim circa pœnam, non quod formaliter virus & idem actus duplex illud motuum habeat, sed duo actus simul sint, in & timor filialis imperetur à seruili, aut etiam illum imperet. Immerito autem aliqui timorem initiali eundem esse putant cum seruili, quem foras mitit perfecta Charitas ut postea dicetur. Communior enim & verior est explicatio S. Thomæ à me tradita.

Quarta diuisio est timoris seruili, quorum alter est seruili simpliciter, quoties timeretur peccatum propter pœnam, sed non includitur voluntas peccandi si abesse pœna. Alius est seruili cum seruilitate, quo timeretur peccatum propter pœnam, cum virtuali proposito peccandi, si abesse pœna; hoc enim est timeri pœnam supra culpam, estque inordinatum ut postea patet.

Ad primum dictum est Deum in se ipso non timeri, cum sit ipsum bonum, se ipso bonum, omnis boni bonum. Sed timeri tamen posse ac debere quatenus ab ipso vel per comparationem ad ipsum, nobis potest imminere malum. Ab ipso imminet malum pœna si pecces, per comparationem ad ipsum imminet malum culpæ quod ipsius Dei est malum, primum timeri seruili timor, secundum timor filialis.

Ad secundam Respondeo culpam quamvis sit voluntaria, esse tamen obiectum timoris, quia difficultissimum est non velle peccatum propter pondus voluntatis ad peccatum, quod etiam augtur interius per passiones concupiscentiae, ab extrinseco autem per dæmonum impulsus, exempla, suasiones, & innumeris incensu peccati.

Ad tertium dictum etiam est timorem reuerentialis magis quidem propriè pertinere ad virtutem religionis, sed pertinere etiam posse ad verū timorem annexū Spei cuius obiectū esse potest aliquid malum, nimis agere minus reuerenter, & non humiliari coram Deo summè magno & supremo Domino.

§. II.

An & quomodo timor Dei sit honestus.

Prima dubitatio[n]is.

DE solo timore seruili dubium aliquid esse potest propter Lutherum, Caluinum, & nuperos dogmatistas qui cum omnem timorem damnant ut malum, contra quos in tractatu de penitentia dictum est fuisse, nunc præter ea quæ ibi dicta sunt.

Ratio dubitandi primò sit, quia illud non potest esse bonum quod est contrarium Charitati, & est cum illa incompatible, sed timor presertim seruili est contrarium Charitati, & est cum illa incompatible, nam seruitus opponitur libertati, amor autem est Spiritus libertatis & filiorum, quod enim fit ex

amore, fit sine coactione ac omnino liberè, quod autem cum timore fit, seruiliter fit: vnde dicitur in Epistola Ioannis, quod perfecta Charitas foras mittit timorem, non mitteret autem foras timorem si non esset malus & cum Charitate incompossibilis.

Secundo, timor seruili non potest non esse malus si virtualiter, & in actu exercito dicit non fugerem peccatum si non esset pœna, sed nullus est timor seruili qui non hoc dicat, nam quod timor seruili cum seruilitate dicit in actu signato & formaliter, timor quilibet seruili dicit virtualiter & in actu exercito, ergo ille actus est malus.

Tertio, ille actus inordinatus est, in quo pœna timeretur ut summum malum, sed in timore seruili pœna timeretur ut summum malum, & ut maius malum quam culpa, propter quod enim vnu quodque tale, & illud magis, ergo ille timor est inordinatus & malus.

Dico secundo, timorem Dei esse bonū & sanctū, Conclusio, siue filialis, siue reuerentialis siue seruili sine seruilitate: Timore autem seruilem cum seruilitate, aut etiam mundanū esse semper malum & damnabilem.

Secunda

Tertia

Timor Dei
vniuersal
bonus est.

Primo enim quod bonus sit Dei timor, omnes paginae Scripturarum edocent, dicitur enim Psal. 110. Quod initiu sapientia est timor Domini. Explicat autem S. Thom. art. 7. Quod licet sapientia initiu quantum ad eius assentiam, sicut articuli Fidei, tamen quantum ad eius effectum, timor tam seruili, quam filialis est eius initium, redditque rationem, quia sicut initium artis secundum eius essentiam sunt principia ex quibus procedit ars, initium vero artis secundum eius effectum, est illud vnde incipit ars operari, fundamen[t]um enim verbi gratia est initium artis ædificatoria, quia semper à fundamentis incipit operari qui ædificat: sic cum sapientia sic cognitio diuinorum proventum directius humanae vita secundum rationes diuinæ, oportet ut eius initium secundum essentiam, sicut principia Fidei quibus cognoscitur Deus, initium autem secundum effectum, seu id quo primum operatur, & quod ante omnia perficit sapientia sit Dei timor, tam seruili & filialis, quo excluditur omne peccatum, tam reuerentialis quo Deū homo reueretur, & se illi subiicit: ab ijs autem duobus operationem suam inchoat Sapientia, quam cognoscitur Deus, & secundum diuinæ rationes regulatur vita. Imo dicit optimè Augustinus lib. 83. questionum quod timor Dei non solum inchoat, sed etiam perficit sapientiam, quia in his duabus tota incipit & consummatur sapientia.

Secundo, quod timor Dei filialis & reuerentialis sit optimus, non egit probatione, primus enim ille timor actus est perfectissimi amoris quia vt habetur ex Augustino ibidem quæst. 33. Nulla est metuendi causa nisi id quod amamus, eadem enim virtus quam inclinatur ad amandum aliquod bonum, inclinat etiam ad fugiendum oppositum illi malum, ergo eadem Charitas, quae vult bonum Deo, malum etiam Dei odit & anerfatur. Et de illo potissimum timore intelligi debent omnia quæ habentur in Scripturis elogia timoris Dei, vt cum dicitur, Timor Domini Sanctus permanens in seculum saeculi: timor Domini gloria, & gloriatio, & letitia, & corona exultationis: timor Domini delectabit cor, & dabit gaudium & letitiam, & longitudinem diuinum: timent Dominum bene erit in extensis, & in die defunctionis sua benedicetur.

Timor
filialis est
honestissi
mus.

De timore reuerentiali nihil opus est dicere, nam ille donum est Spiritus sancti præstantissimum ut reuerentialis constat ex Isaia 11. quia scilicet per illum reueremur voluntariè Deum, & nos ei subducere fugimus, per timore enim illum reddimur facile mobiles à spiritu sancto, nam vt mobile aliquod motum mouentis recipiat requiritur subiectio, timor autem reuerentialis hominem Deo subiicit perfectissime, reddit ergo facile mobilem à spiritu Dei, vnde requieuisse dicitur super

616 Disp. III. De Spe. Quæst. II. Sect. V.

super Christum, imò dicitur quod omnis Christi habitus & tota vita fuit timor Domini: Et Spiritus eius (inquit) cum timore Domini.

Timor seruili est bonus.

Tertiò ergo de timore seruili tota nunc controvèrsia est contra Nouatores, quorum ante oculos non est Deitumor, vnde nec mirum est quod contritio sit & infelicitas in viis eorum & viam pacis non cognoscant eorum autem stultissimam amentiam confutant optimè Catholici Theologi, ut docebo in tractatu de pœnitentia, præsertim autem Roffensis in articulum secundum Lutheri, Vega lib. 6. Tridentinum, & qui alias plures refert Suares lib. 2. de gratia cap. 23.

Authoritas.

Et Ianè mirum est non legiſle aduersarios Euangeliū Matthæi decimo, vbi Christus tam aperte dicit *timete eum qui potest animam & corpus mittere in gehennam*, hic enim gehenna timor seruili est de quo loquimur. Non legiſle Concilium Tridentinum *ſeff. 6. can. 8.* vbi anathema dicitur illi qui dixerit timorem gehennæ per quem ad misericordiam Dei à peccatis abstinendo confugimus, si voluntatem excludat peccandi, esse peccatum, & cap. 6. *Iſum timorem effe unam ex diſpoſitionibus ad iuſtificationem.* Deinde si rationis capaces sunt aduersarij, certè pudebit illos ſuā cæcitatē, nam timere id quod est verè malum, non potest eſſe niſi bonum; malum enim est obiectum timoris, ſicut bonum eſſe obiectum amoris: damnatio autem æterna eſſet verè mala, ergo non potest eſſe niſi bonum timere pœnam æternam, ſicut eſſe bonum beatitudinem æternam sperare: ad eandem virtutem Theologicam Spei pertinet vterque actus, ut ex dictis patet: tam ergo eſſet & honestus ac Theologicus seruili timor, quām Spes eſſet virtus Theologica.

Ratio S. Thomæ.

Deinde S. Thomæ ratio eſt optima art. 4. quia timor seruili non eſſet malus ſi seruilitas non ita eſt de ratione huius timoris seruiliſ, vt debeat timere pœnam tanquam principale malum, & non poſſit ordinari ad Deum finem ultimum, ſed seruilitas non ita eſt de ratione timoris seruiliſ, vt debeat timere pœnam ut principale malum, & non poſſit ordinari ad Deum finem ultimum, ergo timor seruiliſ non eſſet malus: Probatur minor, quia obiectum timoris seruiliſ eſſet pœna, cui accidit quod bonum cui opponitur, ametur ut finis ultimus, vel quod ordinetur in Deum ut finem ultimum, & conſequenter quod pœna non timeatur ut principale malum, ergo seruilitas non eſt de ratione timoris seruiliſ, qui ordinari etiam poſſet in Deum, & non necessariò timet pœnam ut malum principale.

Quartò denique quod timor seruiliſ cum seruilitate fit malus, & damnabilis, atque etiam timor mundanus manifestum eſt, quia vterque adiunctam habet voluntatem peccandi conditionatam quā ſemper mala eſt. Deinde prior ille timor anteponit in actu signato malum pœna malo culpa quod eſt inordinatum, & propter timorem huiusmodi mancipiorum proprium damnant ſæpiſſimè ſcriptura & Augustinus; quorum testimonii pefſimè abutuntur aduersarij, ut euellant ab hominum animis timorem hunc ſanctum, & ſic virtutem omnem conuellant. De timore mundano, quo auertimur à Deo, & peccamus propter metum hominum non eſt hīc agendi locus, perpicuum enim eſt quām hoc iniuriolum ſit Deo, ut merito dixerit Christus, *qui erubuerit me coram hominibus, erubescam & ego enim coram Patre meo.*

Solutio primæ dubitationis.

Ad primam Respondeo ſatis oſtenſum eſt quod timor seruiliſ ſine seruilitate, nullo modo excludit actu Charitatis perfectiorem, quia etiam ſi deteſteſtur peccatum propter pœnam, nullo tamen modo irapedit actu, quo deteſteſt illud etiam ut Deo contrarium, nulla etiam eſt oppoſitio inter illos duos actus, nolo peccare quia timo pœnam, nolo peccare quia peccatum Deo diſplicer. Fateor igitur quod per-

fecta charitas foras mittit timorem mundanum, & timorem ſeruilem cum ſeruilitate: Imò & timo- rem etiam ſeruilem minuit quoad anxietatem, & ſeruilitatem, quæ adiuncta eſte ſolet timori, homo enim Deum amans vix attendit ſua commoda, ſed ſo- lius dilecti reſpicit bonum. Imò amor perfectus ma- ximam in amico fiduciam parit, per quam anxie ab- ſterguntur curæ, manet autem ſemper timor in ho- mine viatore ſecundum propriam rationem timoris ut merito dictum ſit à Dauid, *timete Dominum omnes sancti eius:* actus enim ille bonus eſt, potetque im- perari à Charitate, & eſt ferè neceſſarius in hac vita ad ſeruandam Charitatem, & omnibus perfectis con- ſulitur, nam sancti amant etiam ſuam beatitudinem, & odio habent ſuam damnationem, quam etiam ti- ment, quia ſciunt vanos omnino eſſe conatus noſtros, & inconstantiam voluntatis, vnde ſemper in timore & tremore ſuam ſalutem operantur.

De beatis alia ratio eſt, qui habitant in pulchritudi- ne pacis, & in tabernaculis fiducia, & in requie opu- lenta, nam etiam ſi maneat in illis totus & perfectiſſi- mus timor reverentialis, procumbunt enim ſeniores viginti quatuor in facies ſuas, & ponunt coronas ſuas ante finem agui, timor tamen non ſolū ſeruiliſ, ſed etiam filialis totus ceſſat ſecundum propriam ratio- nem timoris qui reſpicit malum imminens & arduum, manet verò vterque ſecundum rationem odij & fugæ, nam beati omnes auerſantur peccatum ut malum Dei, & ut cauſam pœnae.

Ad ſecundam Respond, falſum eſt quod timor ſeruiliſ ſine ſeruilitate, virtualiter & in actu exercito ha- bet totū illud, quod in actu signato dicit timor ſeruiliſ cum ſeruilitate, timor enim ſeruiliſ ſimplex non exclu- dit charitatem, quia non includit voluntatē peccandi.

Ad tertiam Respond, negando quod timor ſeruiliſ timeat malū pœnae ut ſummi malum, quia quamvis magis timeat pœnam quām culpam, non excludit ta- men actu quo magis timeretur culpa quām pœna; ut in tractatu de pœnitentia fuſiūs demonſtrabo.

SECTIO V.

De habitu Spei Theologicae.

Pertinent ad hunc habitum ſine dubio illa omnia que generatim diſputata ſunt de habitibus Theo- logicis, & quæ ſpecialiter etiam dixi de habitu Fidei, tria tantum ſpecialiter videntur ſpectare ad habitum Spei. Primum eft de ordine quo generatur: ſecundum de modo quo corrumpitur: tertium de ſubiecto in quo reperitur; in quibus nihil video eſſe quod longo egeat examine.

Certum igitur priuò eft, habitum Spei ordine ge- generationis eſſe posteriore habitu Fidei, ſed con- naturaliter eſſe priorem habitu charitatis. Ratio eft quia, non poſſet in nobis generari niſi eam precedat cognitione aliqua ſupernaturalis, quæ in homine viatore, non eft alia quam cognitione Fidei, ut merito Apostolus Fidem nuncupet *ſperandarum re- rum substantiam.* Deinde ſtauis ordo prouidentiae Prior cha- omniō exigit ut hominem ab imperfectioribus ad ritate. perfectiora dirigat: & priuò eum conuerrat ad Deum ut bonum ſuum, quām ad Deum in ſe bonum.

Certum eft ſecundò, Spem non deſtruiri per quod- libet peccatum mortale, ſed tantum per peccatum mortale infidelitatis aut desperationis. Sic enim omniō ſtarunt omnes Theologi, colliguntque ex Tri- dentino *ſeff. 6.c.6.* vbi dicitur quod *Spes eſt diſpoſitio ad iuſtificationem,* & *ſeff. 14. cap. 4.* dicitur attritionem quam peccatores ex metu pœnarum communiter concipiunt, ſi voluntatem excludat peccandi & Spem habeat venie coniunctam, eſſe impulſum Spiritus Sancti,

De peccato desperationis.

Tria h̄c video difficultia quæ magnam habent inter Theologos controv̄eriam, primum est quiditas peccati desperationis, sive quid illa propriè sit & in quo constat: secundum est malitia illius, utrum scilicet illa intrinsecè mala sit: tertium utrum illa possit esse aliquando licita, utrum scilicet ille sine peccato desperare posset cui Deus revelasset suam damnationem.

§. I.

Quidditas propria peccati desperationis.

Quid sit propriè desperationis & desperare facilius. **T**riples sententia.
est experiri ac scire quād dicere, prīmū enim Almainus & alij nonnulli apud Turrianum, negant illam esse actum potentiae appetitiæ, volunt enim illam consistere solum in iudicio intellectus quo qui apprehendit beatitudinem sibi esse impossibilem, vel certe iudicat absoluē illam non futuram, id est se damnatum iri. Alij ut Coninck disp. 10. dubit. 10. farentur desperationem actum esse facultatis appetitiæ, negant autem obiectum eius esse beatitudinem, sed actum duntaxat Spei adeo ut desperare non sit aliud quād nolle sperare. Denique alij communius dicunt obiectum eius esse tūm ipsam beatitudinem tūm media quæ ad eam ducunt.

Ratio vero dubitandi primū est, quia illud est Prima propriè desperationis, quo posito tollitur Spes, sed positio iudicio illo quo quis apprehendit beatitudinem sibi esse impossibilem aut non futuram, implicat ut ille speret, ergo illud iudicium est propriè desperationis & qui habet tale iudicium eo ipso dicitur desperare.

Secundū, si desperationis Spei Theologicæ opposita, esset actus facultatis appetentiæ esset auersio & nolitio beatitudinis: hoc autem absurdum videtur quia non potest odio haberi beatitudinē à voluntate, nisi voluntas apprehendat illam ut malam, sed qui desperat beatitudinem non apprehendit ut malam, alioquin non apprehenderet illam ut beatitudinem, inquit nullus desperat de re quam apprehendit ut malam, sed potius apprehendit illam ut bonam, & illam desiderat; quomodo enim desperare aliquis potest se fore miserum? Neque satis est dicere quod beatitudinem concipiimus partim bonam partim malam, sic enim non auersamus ipsam beatitudinem, sed tantum cupimus ut malum illud abſit à beatitudine.

Tertiū, sepiissimè desperamus de bono, quod valde desideramus, nam etiam dannati beatitudinem desiderant, quam tamen omnino desperant se adepturos. Deinde si odio habeatur beatitudo ut difficilis & impossibilis, sequitur non odio haberi bonum, sed prosequitionem boni, ergo desperationis obiectum est sola prosequitio beatitudinis, non autem ipsa beatitudo, ergo desperare non aliud est quam nolle sperare. Denique illud est desperationis, quod maxime opponitur Spei, defectio autem à Spe maxime opponitur Spei, ergo illa est desperationis.

Dico prīmū, desperationem esse formaliter actum facultatis appetitiæ, non autem solum iudicium intellectus, quo aliquis omnino apprehendit se damnatum iri, vel non habitur auxilia necessaria, neque huius actus auersatiū proximum obiectum est actus Spei, sed beatitudo ipsa ut difficilis & non futura, & media beatitudinis etiam prout difficultia.

Prima pars negat desperationem solius intellectus IIII actum voluntatis.

Infidelitate destruitur.

Et desperatione.

Sabellum Spei.

Sancti, non adhuc quidem inhabitantis sed mouentis: si ergo ante actum Charitatis esse potest actus Spei, potest etiam esse habitus Spei sine habitu Charitatis, eadem enim ratio quæ probat manere habitum Fidei simul cum peccato, probat etiam manere habitum Spei, sine qua motus omnis Fidei est inutilis ad salutem, cum eam ante omnia intendere Fides debeat. Destruit ergo habitus Spei, prīmū per peccatum infidelitatis, adeo ut habitus Fidei non pereat inquam, quin simul peteat habitus Spei, qui roties haud dubie perit, quoties homo est indispositus ad sperandum: qui autem priuatur Fidei, sperare nulla ratione potest, quod significatur Roman. 10. *Quomodo inuocabunt in quem non crediderunt?* interpres enim Fidei est ratio ut docet Augustinus cap. 7. Enchiridij. Quis enim speret quod non credit? Destruitur secundū habitus Spei per peccatum desperationis, quo videlicet homo desperaret de salute, vel de medio aliquo necessario ad salutem huiusmodi enim peccatum eodem modo Spei opponitur, quo infidelitas opponitur Fidei. Per peccatum præsumptionis destrueretur etiam Spei habitus si formaliter & in actu signato, aliquis præsumeret de obtinenda beatitudine, non adhibendo media necessaria, quia illud peccatum destrueret obiectum Spei: si autem virtualiter teneat & in actu exercito sit peccatum præsumptionis, tunc Spes non destruitur, quia per tale peccatum homo non desistit ab intentione finis, sed inordinatè tantum ad illum tendit.

Certum est tertio habitum Spei nec esse posse in damnatis, qui sperare non amplius possunt beatitudinem: nec in hereticis qui fidem non habent. Beati nec sperare possunt beatitudinem essentialē, quod enim habet quis, non sperat: continuationem etiam beatitudinis non sperant, quia possident actu beatitudinem cuius essentialis proprietas est immutabilitas, & aeternitas. Gloriam corporis sperari à Beatis multi putant non improbabiliter, sed alij probabilius dicunt cum S. Thoma quest. 18. art. 4. desiderare sanctos gloriam corporis, sed non sperare, quia illud bonum non est amplius arduum, sicut Christo viatori arduum erat, cum acquirere illud deberet per propria merita, beatis autem nihil restat nisi gaudium & desiderium pacificum, vnde negat Apostolus manere Spem in patria: *Nunc autem manent Fides, Spes, Charitas tria hac.* Quod non impedit quin possint beati aliorum beatitudinem sperare per actum proprium Charitatis. Fateor ergo manere in beatis eundem habitum Spei, prout est amor concupiscentiae qui fuit in via, sed ille non est amplius Spes, cum non possit elici amplius actus ille qui vocatur Spes, quatenus tendit in bonum absens & arduum.

QUESTIO III.

De peccatis Spei Theologica contrarijs.

S. Thomas, quest. 20. & 21.

Virtus Spei ut ostendi haec tenus, respicit beatitudinem ut bonum possibile, ac futurum, deinde respicit illam ut bonum arduum, vnde media jacet inter duo extrema virtutum, quorum alterum desperationis est beatitudinem respiciens ut bonum impossibile ac non futurum: alterum est præsumptio respiciens illam ut bonum obtentu facile. De utroque peccato ut dicam brevissimè, prīmū videndum est quid, quale, ac quantum peccatum sit desperationis, secundū quale peccatum sit præsumptio.

Tom. I.

Conclusio
tritembris.

Desperatio est
actus voluntatis.